

DVORANA U NOVOM SVJETLU

Fotografija: N. Bezić

Velika dvorana Hrvatskoga glazbenog zavoda ovog je ljeta skinula svoje iznošeno, istrošeno, godinama i korisnicima dobro »patinirano« ruho. Zamijenilo ga je novo – rafinirano bijelo i sivo – pomno odabrano u dogovoru s arhitektima i znalcima Zavoda za zaštitu spomenika kulture, ali naravno i s mjerom financijske potpore Ministarstva kulture. Nove su boje prostor dvorane ne samo osvježile nego i izmijenile ističući i diferencirajući bjelinama i sivilima zid i njegove arhitektonske plastičke detalje. Pilastri i vijenci svojom se bjelinom izdižu iz ravnih, glatkih zidnih ploha, a suptilne sive intervencije-sjene potenciraju im reljefnost. No svrha im nije samo raščlanjenje i ritmiziranje zidova nego i snažno akcentuiranje gornjeg vijenca, moćne granice između nosivih vertikalna i horizontalne plohe stropa. Pažljivo biranje nijansi, višekratno neumorno i strpljivo isprobavanje boja smiješanih u različitim omjerima na malim površinama, sušenje, nezadovoljstvo, ponavljanje... sve dok napokon nisu postignute upravo one zamišljene i željene nijanse te se moglo početi s bojenjem cijele dvorane. A pritom su se stalno vrtjela pitanja: Kako je dvorana izvorno izgledala? Hoćemo li ispod poznatog nam mutnog sloja naići na tragove nekog starijeg šarenijeg oslika? Tragove oslika nismo našli, premda se iz jedine sačuvane fotografije dvorane iz oko 1884. (datacija prema Ladislavu Šabanu) vidi da su zidovi, vijenci i dijelovi stropa bili oslikani. No autor oslika nije naveden, iako se znalo da je u popravcima i preinakama potresom (1880.) oštećene zgrade nesebično sudjelovao Hermann Bollé. Majstor je dakle vjerojatno bio netko iz Bolléova kruga. U toku radova na pravi nas je put neočekivano navelo pismo gospodina Petera Clausena iz Beča s pitanjem imamo li kakve podatke o radu njegova djeda Johannesa Clausena za kojeg se zna da je radio s Bolléom i oslikao niz značajnih objekata! Za pronalaženje podataka valjalo se pozabaviti zapisnicima sjednica ravnateljstva HGZ-a i sačuvanim računima iz osamdesetih i devedesetih godina 19. stoljeća. Među obiljem zabilježenog i sačuvanog materijala dragocjen je zapis sa sjednice održane 2. siječnja 1882.: »Gosp. graditelj Bollé sastavio je više osnovah i napravio nacрте o nekojih preinakah na sgradi narodnog zemaljskog glazbenog zavoda oštećene uslied potresa te bio vazda sa svojim savjetom na pomoć, za koju radnju bi imao zahtievati veću nagradu, nu pošto se on te nagrade odriče uz molbu da ga ravnateljstvo primi kao utemeljiteljnog člana, bude zaključeno primiti ga.« Bollé je dakle radio bez naknade, za čast, no tko je bojio i dekorirao dvoranu? I kada? U zapisniku glavne skupštine HGZ-a održane 8. svibnja 1881. u čl. 20 stoji da »prvi obrok za bojadisanje dvorane i nuzgrednih prostorijah... iznosi 500 forinti«. Na glavnoj godišnjoj skupštini 14. svibnja 1882. u čl. 21 zabilježeno je da »troškovi za popravak i bojadisanje prostora oštećene dvorane i nuzgrednih prostorijah iznose 2000 forinti«. A u zapisniku glavne skupštine održane 6. svibnja 1883. uz detaljno navedene zahvate na popravljenoj i obnovljenoj zgradi o predmetu našeg interesa – dvorani – čitamo: »Sama velika dvorana, kao i u obće svekolike prostorije zavodske zgrade biahu pako iznovice bojadisane i izslikane, tako, da je sada dvorana glazbenog zavoda po jedno glasnom mnenju občinstva najliepša i najkuskunija dvorana glavnoga grada« te da su svi troškovi »podpunoma podmireni«.

Dvorana je dakle popravljana i bojena između svibnja 1881. i svibnja 1883. Ali ime-na majstora nema. Preostao je još samo pregled računa. I tu smo – među računima iz 1883. godine – imali sreću. Našli smo tri Bolléova naloga prema kojima se J. Clausenu, »Dekorationsmaleru«, može isplatiti 100 (5.1.), 200 (13.1.) i 27,94 (25.4.) forinti za premazivanje i bojenje u zgradi »MusikVereina«. A sam Clausen 27. 4. 1883. potvrđuje da je za »malerske radove« u zgradi Musickvereina i Musickinstituta [sic!] primio 1197 forinti i 24 krajcara (Vidi likovni prilog). Time je u cijelosti isplaćen. –Tko je bio Johannes Clausen?

S nekoliko se riječi spominje u onodobnoj periodici (npr. I. Kršnjavi tek usput kaže da je u Pompejanskoj dvorani zgrade Odjela za bogoštovlje i nastavu, Opatička 10 »... ornamente načinio neki Klausen po reprodukcijama pompejanskih slikara«). Kasnije su o njemu pisali Olga Maruševski, Stjepan Beretić i Dragan Damjanović. Dragocjeni su bili i podaci koje je poslao Peter Clausen, pa smo kombinirajući ove različite izvore pokušali rekonstruirati Johannesu Clausenu i njegov rad u nas.

1855., 31. srpnja, rođen u Gardingu, pokrajina Schleswig-Holstein, 12. kolovoza kršten u tamošnjoj evangeličkoj crkvi. Školovanje nepoznato.

1881. dobiva dozvolu za rad u Zagrebu. Radionicu ima u Ilici 31, poslije u Radićevoj 3.

1885. Na Zemałjskoj izložbi u Budimpešti izlaže svoju knjigu Osnove za dekoracije unutarnjih prostora.

1891. postaje član Društva umjetnosti (do 1895.).

1893.–94. obnavlja unutrašnjost crkve sv. Terezije u Subotici.

1894., 14. svibnja vjenča se u Jordansmühlu/Jordanow Šlaski u Donjoj Šleziji s Annom Kappler, a kao adresu stanovanja navodi Zagreb, Ilica 35. U braku se rodilo troje djece: Dorothea, Johannes i Alfred, otac Petera Clausena.

1895. odlazi iz Zagreba. U tom je četrnaestgodišnjem razdoblju radio sobne i crkvene dekoracije, sudjelovao u brojnim gradnjama i rekonstrukcijama H. Bolléa (Opatička 10, Katedrala, Pravoslavna crkva, zgrada HAZU, bivši Zavod za kemiju, Učiteljska škola, župne crkve u Bjelovaru, Subotici, pravoslavna u Rumi). Njegovo se ime uz imena ostalih Bolléovih suradnika nalazi na vitraju prvog sjevernog prozora zagrebačke katedrale. Sada pouzdano znamo da je radio i u HGZ-u. U dekorativnom je slikanju podučavao O. Ivekovića i K. Filipa.

Od 1897. do 1927. živi u Grazu.

1927., 10. prosinca umire u Grazu i biva pokopan na evangeličkom dijelu gradskog groblja sv. Petra.

Premda njegovo bojenje i dekoriranje nije uvijek bilo prihvaćeno s oduševljenjem, jer »malja u orijentalnom to jest slavenskom... pa čak i grčkom stilu«, očito je kao vješt majstor umio odabrati vremenu i sredini primjeren stil te tako suoblikovati i »po jedno glasnom mnjenju občinstva najliepšu i najukusniju dvoranu glavnoga grada«.

Jasenska Mirenić Bačić

Jedna od Clausenovih skica. Crtež dobiven ljubaznošću Petera Clausena.

Johannes Clausen snimljen za vrijeme boravka u Zagrebu, u ateljeu Varga. Fotografija dobivena ljubaznošću Petera Clausena.

Potvrda o honoraru koji je Clausen dobio za »malerske radove«, 27. 4. 1883. Arhiv HGZ-a.

NAJAVLJUJEMO

SKLADATELJSKA VEČER BOGDANA GAGIĆA

Srijeda, 24. listopada u 20 sati

Klavirske sonate br. 7, 8 i 9

izvode Darko Domitrović, Srebrnka Poljak i Damir Gregurić

HGZ se pridružuje prošlogodišnjim obilježavanjima 80. rođendana hrvatskog skladatelja, pijanista i glazbenog pedagoga Bogdana Gagića priređivanjem autorske večeri sa sonatama nastalima u razdoblju od 1993. do 2005. godine.

Bogdan Gagić završio je studij kompozicije na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi Milka Kelemena 1957. godine. Usavršavao se u kompoziciji na Accademia musicale Chigiana u Sieni (1957–1960) te na Ljetnim tečajevima za Novu glazbu u Darmstadtu (1965–1966). U filmskoj se glazbi usavršavao u Sieni (1960–1963), studijima Fono Roma (1961) te RCA Italiana u Rimu (1963). Bio je dugogodišnji profesor na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu.

U Gagićevom opusu ističu se klavirske i komorne skladbe, a skladao je i scensku glazbu za tridesetak dramskih djela, kao i glazbu za film, televizijske i radio drame.

SVEČANI KONCERT

u povodu 100. godišnjice skladanja prve bugarske simfonije

Petak, 26. listopada u 20 sati

Na programu je, uz uvertiru operi *Porin* V. Lisinskog i Brahmsov violinski koncert, i Simfonija br. 1 Nikole Atanasova (1886–1969). Posebnost je ove prve bugarske simfonije što je nastala u Zagrebu (pa ju neslužbeno zovu i *Zagrebačka*), kao završni rad Atanasova na glazbenoj školi HGZ-a. U dvorani HGZ-a je i praižvedena 25. lipnja 1912. Bio je to jedan od najsvjetlijih primjera važnosti HGZ-ove škole za cijelu regiju, u doba dok je na čelu škole bio Vjekoslav Klaić. Atanasov se, obogaćen znanjima koje su mu pružili Franjo Dugan, Vjekoslav Rosenberg-Ruzič i Vaclav Huml, vratio u Bugarsku i kasnije postao profesor na Muzičkoj akademiji u Sofiji.

Na koncertu posvećenom ovom nesvakidašnjem jubileju uz Simfonijski orkestar HRT-a nastupaju i umjetnici rodbinski vezani s Bugarskom, diplomanti zagrebačke Muzičke akademije: dirigent Josip Nalis i violinist Ivo Dropulić.

UZ PREMIJERU OPERE »POSTOLAR OD DELFTA« BLAGOJA BERSE,

u Hrvatskom narodnom kazalištu 19. listopada najavljujemo

novo izdanje u seriji *Izabrana djela Blagoja Berse* – drugi dio skladateljeve korespondencije, u kojoj se nalazi i koncept autorove zahvale za praižvedbu iste opere na istom mjestu, 26. siječnja 1914. godine. Nečitke dijelove rukopisa zamijenili smo s oznakom [xxx].

»Na polasku iz Zagreba ugodna mi je dužnost zahvaliti se slavnoj upravi Kr. zem. hrv. Kazališta: velem. gosp. intendantu Vl. pl. Tr., kao i ravnatelju opere g. Srečku Albiniju, koji su mi omogućili premijeru omogućili prikazivanje moje opere »Postolar od Delfta«

Napose pak zahvaljujem se g. rav. Albini-ju za veliki njegov trud i ljubav koju je on u svom općenitom nastojanju za podignuće domaće opere pokazao i prema mojoj stvari proučivši je i dirigiraj ravnajući njom; zahvaljujem se i gg. kapelnicima Sachs-u i Hrazdiru, zatim svim vrijednim solistima s mojim dragim zemljakom Markom Vuškovićem na čelu, vrijednom zboru, članovima orkestra i ostalom os[ob]lju, a napose g. pl. Raiću kao izvršnom red[atelj]u Zahvaljujem se slavnom općinstvu koje je mo[xxx] onako srdačno primilo, zagrebačkom novinstvu, koje je [xxx]

Zahvaljujem [xxx] obćinstvu na iskazanom [xxx] prigodom premijere moje opere i novinstvu koje se zauzelo za moju stvar

Zagreb - - -

Bersa«

IN MEMORIAM – JOSIP KLIMA (3. 3. 1927. – 7. 6. 2012.)

Josipa Pepija Klimu upoznala sam poprilično davno. Negdje pod kraj 60-ih prošloga stoljeća u vrijeme kada je djelovao kao koncertni meštar opere Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. Bila sam gimnazijalka koja je vječito »visila« na opernim predstavama a kako je moj oćuh Bogomir Gorše također bio koncertni meštar tako sam upoznala Pepija i to odmah kao pravog »vicmahera«: »Znaš mala, kad Klima svira sve se klima, a kad svira Gorše onda je još gorše!«. Od tada sve do vremena kada se zbog poodmaklih godina i bolesti posve povukao, često smo se susretali i šalili, ali o glazbi se nije puno razgovaralo. Jednom mi je rekao: »Moja je svirka, tvoje pisanje, bumo vidli ko bu izvlekel deblji kraj!«

On sigurno nije! Svirka je trajala dulje od pet desetljeća i ostavila brojne tragove u izvodilačkoj i pedagoškoj djelatnosti a možda ponajviše u onoj ljudskoj dimenziji koja prepoznaje muzikantski nerv tako rijedak i tako dragocjen kod nekih glazbenika. Stoga ni svirku ni muzikantski nerv ne treba stavljati pod navodnike kako ne bi zvućali omalovažavajuće jer to su obilježja nekolicine koji su glazbu doslovce živjeli s radošću. Poznala sam još samo dvojicu takvih majstora-muzikanta: skladatelja Borisa Papandopula i dirigenta Lovru pl. Matačića. Možda ih ima još, no meni se urezala u pamćenje trojka Papandopulo–Matačić–Klima koja je vlastito vrijeme obogatila posebnim šarmom glazbenosti koji se ne da opisati, trebalo ga je doživjeti, a danas i nadalje pamtiti.

Josip Klima stigao je iz plejade glazbeno darovitih Varaždinaca koji su Zagrebu darovali svoje najplodnije godine. Koncertni meštar Zagrebačke filharmonije i opere HNK-a, član Zagrebačkih solista, obnovitelj i dva desetljeća vođa Zagrebačkog kvarteta, utemeljitelj Kvarteta Stratik (kasnije Kvartet Klima), profesor Muzičke akademije i konačno utemeljitelj amaterskog ansambla pri Pućkom otvorenom učilištu, danas Društvenoga komornog ansambla HGZ-a s kojim je već u starijoj dobi uživao baviti se muzikom na svoj specifićni način kao što se i u novogodišnjim koncertima Društvenog orkestra HGZ-a znao »preobraziti« u nekadašnjeg pravog kapelnika koji je svirao solo, usput dirigirao i uza sve to još i vodio konferansu nasmijavajući publiku koja ga je doista voljela.

Mislim da su Pepija svi voljeli, publika, kolege, osobito skladatelji. Kao solist i komorni glazbenik brinuo se za hrvatsku glazbu kao malo tko. Nebrojene su praižvedbe naših autora koje su Klima i njegovi kvarteti izveli, sjajne su interpretacije violinskih koncerata Ivana pl. Zajca, Borisa Papandopula, Božidara Kunca, Željka Brkanovića, a treba samo poslušati njegove snimke Dvořákova i Bruchova violinskog koncerta kako bi se podsjetilo kakvog smo guslaćkog mahera imali. Doista, svirka Josipa Klime dugo je trajala, upisana je u sam vrh hrvatskoga guslaćkog izvodilaštva, a njegov vedri duh i šarm još će dugo pamtiti oni koji su imali ćast poznavati ga.

Jagoda Martinćević

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
10000 Zagreb, Gundulićeva 6
TAJNIŠTVO: 48 30 833, fax: 48 30 701
hgz@hgz.t-com.hr
KNJIŽNICA: 48 30 824
hgz.knjiznica@hgz.t-com.hr
ponedjeljak, sri. i pet. 11–14, sri. 16–20 sati
BLAGAJNA: 48 30 822
ponedjeljak–petak 10–13 i 19–20 sati
i jedan sat prije početka koncerta

VELIKA DVORANA HRVATSKOGA GLAZBENOG ZAVODA

KONCERTNA SEZONA CLXXXVI (2012/2013)

LISTOPAD

www.hgz.hr

hgz.info@hgz.t-com.hr

UREDNIŠTVO:

Eva Sedak
Nada Bezić

ZA IZDAVAČA:

Marcel Bačić

7. Zagrebački međunarodni festival komorne glazbe

detaljan program i izvodači na: www.zagreb-festival.org/HR/HR-program.html

petak, 12. X. u 20 sati

8 godišnjih doba
Vivaldi, Piazzolla

subota, 13. X. u 20 sati

Bečka noć
Kreisler, Webern, Beethoven, Schubert

nedjelja, 14. X. u 11 sati

Mozartova matineja, W. A. Mozart

srijeda, 17. X. u 20 sati

Contemporary Music Lounge
Program iznenađenja

četvrtak, 18. X. u 20 sati

Johannes Brahms & friends
Schumann, Brahms, Dvořák

petak, 19. X. u 20 sati

Americano
Ravel, Bernstein, Gershwin, Stravinski,
Dvořák

subota, 20. X. u 20 sati

Ruska noć
Arensky, Šostakovič

utorak, 2. X. u 20 sati

SPONA – poslovne usluge
Zagrebački kvartet
Tarbuk, Prokofjev, Schubert, Brahms

subota, 6. X. u 20 sati

KONCERTNA DIREKCIJA ZAGREB
Molto Cantabile
Njemački Lied i hrvatska popijevka
Tomislav Mužek, tenor
Irina Milivojević, klavir
Brahms, R. Strauss, V. Ruždjak

utorak, 9. X. u 20 sati

ZAGREBAČKI SOLISTI
Solisti: Marc Coppey, violončelo; Mario
Ivelja, kontrabas
Ivančić, Haydn, Larsson, Čajkovski

utorak, 9. X. u 20 sati

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
Radionica utorkom (Podrumska dvorana)
*Treba li dječje popijevke uopće
harmonizirati?*
Voditelj: Tihomir Petrović
ULAZ SLOBODAN

srijeda, 10. X. u 20 sati

GUDAČKI KVARTET RUCNER
Četiri godišnja doba / Jesen
Gosti: Peter i Maddy Soave (FRA i SAD),
harmonika i bandoneon; Dennis Tini, klavir
(SAD)
Tini, Herceg, Piazzolla

četvrtak, 11. X. u 20 sati

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
Kolaudacija obnovljenog klavira Steinway
Đorđe Stanetti i Ljubomir Gašparović,
klavir četveroručno
Schubert, Brahms, Dvořák, Ravel
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

nedjelja, 21. X. u 20 sati

VIRTUOSO
Mozart: Requiem
Nikolina Pinko, sopran; Jelena Kordić,
alt; Josip Čajko, tenor; Filip Sever, bas;
Zagrebački zbor i orkestar mladih
Dirigent: Igor Tatarević
Mozart
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

ponedjeljak, 22. X. u 20 sati

HRVATSKI KOMORNI ORKESTAR
Kristina Kolar, mezzosopran; Ivana Lazar,
sopran, dirigent: Mladen Tarbuk, Djevojački
pjevački zbor »Zvezdice«, zborovođa:
Zdravko Šljivac
Mozart, Respighi, Pergolesi

utorak, 23. X. u 20 sati

MATICA HRVATSKA
*Svečani koncert u povodu obilježavanja 10.
obljetnice ciklusa Mladi glazbenici u Matici
hrvatskoj i 170. obljetnice utemeljenja Matice
hrvatske*

srijeda, 24. X. u 20 sati

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD
Skladateljska večer Bogdana Gagića
Pijanisti: Darko Domitrović, Srebrenka
Poljak, Damir Gregurić
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

četvrtak, 25. X. u 20 sati

HRVATSKO DRUŠTVO GLAZBENIH
UMJETNIKA
Jasen Chelfi, violončelo; Zrinka Ivančić, klavir
Prokofjev, B. Šipuš, Šostakovič
BESPLATNE ULAZNICE ZA ČLANOVE HGZ-a

petak, 26. X. u 20 sati

NACIONALNA ZAJEDNICA BUGARA U
REPUBLICI HRVATSKOJ
*Svečani koncert u povodu 100. godišnjice
prve bugarske simfonije*
Simfonijski orkestar HRT, dirigent: Josip
Nalis, solist: Ivo Dropulić, violina
Lisinski, Atanasov, Brahms

subota, 27. X. u 20 sati

DUBROVNIK PARTNER D.O.O.
Buco i Srđan – 40 godišta poslije
Nastupaju: Ljubomir Buco Pende i Srđan
Gjivoje
Gosti: band SIGMA, Đosi & Đivo

nedjelja, 28. X. u 20 sati

HRVATSKI BAROKNI ANSAMBL
Kammermusik
Gost: Monika Leskovar, violončelo
Mozart, Schubert
30 BESPLATNIH ULAZNICA ZA ČLANOVE HGZ-a

utorak, 30. X. u 20 sati

KONCERTNA DIREKCIJA ZAGREB
Da camera
Varaždinski komorni orkestar
Dirigent: Filip Pavišić, dobitnik nagrade
HGZ-a na prošlogodišnjem Međunarodnom
dirigentskom natjecanju *Lovro von Matačić*
Solist: Tomasz Daroch, violončelo
Marohnić, Mozart

srijeda, 31. X. u 20 sati

COLLEGIUM PRO ARTE
Majstori svirači – javno TV snimanje
Nastupaju: Cappella Zinka, Cappella Odak,
Zagrebački dječaci
Dirigentska: Jasenka Ostojić
Britten, Matetić Ronjgov, Orbán, Tajčević